

Aanknopingspunten voor beleid en werkveld

Op basis van de conclusies uit het onderzoek heeft het Sociaal Planbureau Groningen concrete aanknopingspunten voor het werkveld geformuleerd. De aanknopingspunten sluiten aan op de onderwerpen behandeld in de publicatie *Zoektocht naar zekerheid: perspectief van Groningers met een laag of onzeker inkomen*.

Onderwerp

Aanknopingspunten voor de uitvoering

Financiële situatie & persoonlijke omstandigheden

Wees bewust van de impact van stress op het dagelijks functioneren

Stress is voor veel mensen met een laag inkomen een belangrijke belemmering in het dagelijks functioneren en dus ook op weg naar werk. Het is daarom belangrijk dat professionals stress-sensitief te werk gaan. In de basis draait stress-sensitief werken om begrippen als empathie, gelijkwaardigheid en respect tussen professional en cliënt. [Mobility Mentoring](#) is een bekende aanpak die aansluit op het principe van stress-sensitief werken.

Verken, erken en adresseer psychische en/of mentale obstakels

In sommige gevallen leidt de stress die gepaard gaat met het hebben van een laag inkomen tot ernstigere psychische problematiek. Deze psychische problemen zijn vaak lang ongeadresseerd gebleven, omdat psychische zorg als duur wordt gezien en daarom veel vermeden wordt. Voordat iemand in staat is om duurzaam de financiële situatie te verbeteren, moet eerst (samen met de cliënt) worden verkend of er geen obstakels zijn op psychisch vlak. Een voor de cliënt aantrekkelijke (want gratis) vorm van zorg is een [praktijkondersteuner GGZ](#) bij de huisarts. De praktijkondersteuner kan laagdrempelige en kortdurende zorg bieden en waar nodig helpen met een doorverwijzing naar specialistische zorg. Zo worden onnodige teleurstellingen voorkomen, net als hogere maatschappelijke en zorgkosten op de langere termijn.

Creëer rust, stabiliteit en financieel overzicht

Veel mensen met een laag inkomen ervaren hun financiële situatie als kwetsbaar en onoverzichtelijk. Daardoor komen andere zaken in iemands leven onder druk (denk aan relaties, voeding, ontspanning). Coach iemand zodat er in de eerste plaats rust en stabiliteit in het dagelijks leven ontstaat. Dit is een basisvoorwaarde voor het verbeteren van de financiële situatie. Een [rekenhulp](#) helpt om overzicht over iemands financiën te krijgen en onbenutte ondersteuningsmogelijkheden aan te vragen. Goed inzicht in de gevolgen van bepaalde financiële stappen zorgt ervoor dat iemand een weloverwogen keuze kan maken.

Begeleiding naar arbeidsmarkt of opleiding

Bied maatwerk

Verken samen met een cliënt welke zaken prioriteit hebben in de begeleiding. Beschouw een cliënt niet alleen in relatie tot het aanbod van de eigen organisatie, maar luister naar iemands persoonlijke verhaal en bedenk samen welke stappen prioriteit hebben. Ook al betekent dat een doorverwijzing naar een andere organisatie of leidt dat niet direct tot verbetering van de financiële situatie. Duurzame verbetering van de financiële situatie vergt het stellen van prioriteiten in de stappen die een cliënt wil en kan nemen

Wees een inspirator/motivator

Veel mensen hebben door eerdere negatieve ervaringen een sceptische houding richting ondersteunende organisaties. Het is daarom belangrijk om de intrinsieke motivatie en het zelfvertrouwen van mensen aan te wakkeren. Een begeleider die meedenkt in iemands persoonlijke situatie, kansen benadrukt en de potentie in cliënten ziet, helpt om mensen positiever tegenover hulpverlening te laten staan. Het is hierin belangrijk om aan te sluiten op de leefwereld van een cliënt; investeer tijd in het ontdekken van de drijfveren, passies en kwaliteiten van mensen. Ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting zijn vaak uitstekend in staat om de rol van inspirator/motivator op zich te nemen. Lees meer over de mogelijke rollen van ervaringsdeskundigen in [dit artikel](#) van Saskia Keuzekamp.

Maak samen met de cliënt een goede overweging op welke vacatures te solliciteren

De huidige overvloed aan vacatures op de arbeidsmarkt kan ook een valkuil zijn. Wanneer cliënten worden aangenomen voor een functie die niet bij hun drijfveren of competenties past is de kans groter dat de baan uitdraait op een teleurstelling. Een extra teleurstelling op de arbeidsmarkt ondermijnt het zelfvertrouwen en voedt het wantrouwen naar hulp en ondersteuning. Zo worden mensen nog moeilijker te bereiken voor professionals. Maak daarom samen met de cliënt een bedachtzame overweging op welke vacatures wel of niet te solliciteren.

Wees creatief in matchen werkgevers en werkzoekenden

Voor veel mensen sluiten in het verleden behaalde diploma's niet goed aan op huidige vacatures of interesses. Naast de [vele omscholingsmogelijkheden in de regio](#), is het mogelijk om werkzoekenden via een zogeheten [skills paspoort](#) aan werkgevers te koppelen. Daarnaast kan een begeleider actief werkgevers aan het denken zetten over andere manieren van matching werkzoekenden en werkgevers.

Verbeter de samenwerking binnen de organisatie

Grotere organisaties en instanties (zoals gemeenten en het UWV) hebben vaak veel afdelingen die niet altijd goed samenwerken. Kijk eens binnen je eigen organisatie hoe de ondersteuning voor een cliënt verloopt. Hoe werken de afdelingen samen? Zitten er belemmeringen voor het bieden van maatwerk?

Breid de taakomschrijving voor professionals uit en maak daar tijd en middelen voor vrij

Veel professionals ervaren niet de mogelijkheid binnen hun huidige takenpakket om de persoonlijke aandacht te geven aan cliënten die nodig is. Er zijn gelukkig gevallen waarin professionals dit wel doen, maar dit leidt vaak tot een verhoogde werkdruk voor professionals. Organisaties zouden daarom tijd en middelen vrij moeten maken voor persoonlijke aandacht voor een cliënt tijdens en na de begeleiding. Maak het opbouwen en onderhouden van relaties, kleine successen vieren (samen met de cliënt) en nazorg na begeleiding onderdeel van de taakomschrijving.

Wet- en regelgeving gericht op werk en uitkering

Gemeentelijke hervormingen

Ondervang de armoedeval

De armoedeval vormt een belangrijk obstakel voor mensen met een laag inkomen om hun financiële situatie te verbeteren. Een scherpe inkomensgrens voor gemeentelijke regelingen zorgt ervoor dat mensen er financieel op achteruit gaan wanneer zij meer gaan verdienen. Het uitbreiden van de vrijstelling voor gemeentelijke belastingen en andere gemeentelijke regelingen tot 150% van het sociaal minimum zou de armoedeval kunnen verzachten. In een [eerder artikel](#) van Sociaal Planbureau Groningen werd al gepleit voor 1) het meer geleidelijk afschalen van gemeentelijke regelingen voor inkomensondersteuning, en 2) het tijdelijk compenseren van huishoudens die te maken krijgen met de armoedeval, bijvoorbeeld tot het niveau van het eerdere inkomen. Voor andere aanbevelingen zie het in oktober 2021 verschenen [plan voor armoedebestrijding](#) van FNV.

Investeer in maatwerk

Het bieden van maatwerk binnen het huidige systeem van wet- en regelgeving is vaker mogelijk dan gedacht en bovendien meestal goedkoper op de lange termijn. Kijk daarom samen met een cliënt of het toepassen van wet- en regelgeving de persoon daadwerkelijk helpt of juist kwetsbaar maakt. Het vroegtijdig investeren in mensen met een laag inkomen bespaart maatschappelijke kosten op de lange termijn. Veel gemeenten in Nederland passen al [uitzonderingen](#) op de regel toe wanneer een persoon of huishouden verstrikt dreigt te raken in de toepassing van wet- en regelgeving. Veelbelovende methodieken om maatwerk binnen wet- en regelgeving te bieden zijn de [Omgekeerde Toets](#) en de [Doorbraakmethode](#).

Landelijke hervormingen

Verhogen van de bijstand

Een belangrijk signaal uit dit onderzoek is dat voor veel mensen het bijstandsniveau dusdanig laag is dat mensen zich zorgen maken over hun bestaanszekerheid. De stress die dit oplevert beperkt in ernstige mate het vermogen om de financiële situatie te verbeteren. In de publicatie [Kansrijk Armoedebeleid](#) berekenen het Centraal Planbureau en het Sociaal Cultureel Planbureau wat het verhogen van de bijstand kost en wat het zou kunnen opleveren.

Verhogen van het minimumloon

Het nieuwe kabinet heeft plannen het minimumloon stapsgewijs te verhogen. Het verhogen van het minimumloon verbetert het perspectief om de financiële situatie te verbeteren door werk. Daarnaast kan een hoger minimumloon helpen om de armoedeval te ondervangen. Een aanvulling kan zijn om de arbeidskorting voor de laagste inkomens te verhogen. Lees meer over de effecten van het verhogen van het minimumloon in publicaties zoals [Kansrijk Armoedebeleid](#) (CP en SCP) en [Werken zonder Armoede](#) (SER).

Werken vanuit een uitkering aantrekkelijker maken

Voor veel mensen met een laag inkomen is de angst om gekort te worden op de uitkering een belangrijk obstakel om de financiële situatie te verbeteren door te gaan werken. De [Sociaal Economische Raad](#), het [Centraal Planbureau](#) en het [Sociaal Cultureel Planbureau](#) stellen dat werken naast een uitkering aantrekkelijker kan worden gemaakt, bijvoorbeeld door de vrijlating van inkomsten uit arbeid uit te breiden.

Meer vaste en voltijdbanen

Veel mensen met een laag inkomen vinden het belangrijk om zekerheid te ervaren over hun inkomen. Door meer vaste en voltijdbanen te creëren wordt een stabiel en hoger inkomen een realistisch perspectief. Lees meer hierover in het rapport [Werken zonder Armoede](#) (SER).

Bent u benieuwd hoe deze aandachtspunten effectief omgezet kunnen worden in beleid of heeft u vragen en/of opmerkingen? Dan kunt u contact opnemen met de onderzoekers Erik Meij en Jessy Snip van Sociaal Planbureau Groningen.

Dr. Erik Meij

e.meij@sociaalplanbureaugroningen.nl

06 13581471

Jessy Snip

j.snip@sociaalplanbureaugroningen.nl

06 46081444